
Kyrkomötet
Motion 2017:88
av Nils Gärder

Utred Svenska kyrkans val

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjliga förändringar i bestämmelserna om val i kyrkoordningen samt efter sedvanlig remiss till församlingar och stift återkomma till kyrkomötet med förslag innefattande förenklingar, åtgärder för kostnadssänkning och ett alternativ med indirekt val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet.

Motivering

Inför relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten antogs den för Svenska kyrkan nya kyrkoordningen med i huvudsak mycket bred majoritet. Undantaget var bestämmelserna om val. Dessa antogs efter lång debatt av ett djupt splittrat kyrkomöte. Kyrkoordningen innebar i denna del en stor förändring jämfört med vad som tidigare gällt i Svenska kyrkan och som fortsatt gäller i jämförbara kyrkor.

Den stora minoritet som motsatte sig det nya valsystemet med direkta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet anförde såväl principiella som ekonomiska skäl.

Till de principiella skälen hörde att Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift och att demokratin bör växa nedifrån med församlingarna som bas och inte vara uttryck för en maktutövning från ett kyrkomöte oberoende av församlingar och stift. Till de principiella skälen hörde även att direkta proportionella val i förening med relativt lågt valdeltagande skulle öppna möjligheter för nomineringsgrupper utan tydlig församlingsförankring att skaffa sig ett inflytande över kyrkan genom mobilisering av egna väljargrupper. Detta skulle göra kyrkan sårbar och kunna leda till splittring. Ett ytterligare principiellt skäl var att direkta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet skulle leda till minskat fokus på det viktiga lokala valet i församlingen. Det ekonomiska skälet var att det nya valsättet skulle innebära mycket ökade kostnader.

Det har nu snart gått två decennier sedan det nya valsättet infördes. Erfarenheterna visar att minoriteten hade fog för sina ifrågasättanden.

Spänningen mellan nivåerna tenderar att öka. Förtroendet för hur kyrkans pengar används synes minska. Den avgörande betydelsen av ett lokalt ansvarstagande sätts inte i fokus. Grupper utan en tydlig församlingsförankring blir allt mer betydelsefulla i kyrkomötet och vållar tveksamhet till vad Svenska kyrkan står för. Debatten inför kyrkoval blir allt mindre fokuserad på hur församlingsopinionen bäst företräds och alltmer fokuserad på hur kontrollen över kyrkan ska utövas som om kyrkan var en viljelös allmän inrättning utan egen identitet.

Kostnaderna för valsystemet har stigit närmast explosivt. När människor inser att val kan kosta mer än vad kyrkans hjälpinsamlingar inbringar sviker förtroendet.

Även om valen finansieras av kyrkoavgiftsmedlen och inte med gåvomedel inser envar att kyrkoavgiftsmedlen måste användas på ett ansvarsfullt sätt. Kostnaderna är nu t.o.m. mycket högre än vad reservanterna vid 1999 års kyrkomöte befarade.

Kyrkovalen uppmärksammas men samtidigt synes många – möjligen delvis på grund av insikt om valkostnaderna – ifrågasätta sitt fortsatta medlemskap när röstkorten och valinformationen sprids ut. Allt talar för att ett mer lokalt förankrat val väcker mer positivt intresse än en kamp mellan partier på riksnivå. Uppfattningen att Svenska kyrkan är en bland många svenska riksorganisationer blir förödande i en tid då folkrörelser, partier och andra riksorganisationer förlorar medlemmar i rask takt (ännu raskare än Svenska kyrkan). Det blir därför allt viktigare att istället tydliggöra Svenska kyrkan som en del av den världsvida kyrkan uppbyggd av församlingar med lokal förankring och sammanhållna i stift d v s kyrkans rätta identitet.

Ett ytterligare skäl till översyn av valsystemet är dess praktiska utformning. Det svenska sättet att invid vallokalerna tillhandahålla väljarna förtryckta partivalsedlar har kritiserats av internationella valobservatörer. I trängseln blir det svårt att undvika att andra ser vilka valsedlar man väljer. Vissa partisympatisörer tar demonstrativt och synligt endast ett partis valsedlar i syfte att propagera i förhållande till andra väljare i kön. Sannolikt måste därför utformningen av valsedlar och/eller hur de tillhandahålls ändras i de allmänna valen. Det antyds att så ska ske redan inför nästa val till EU-parlamentet. Det är klokt av Svenska kyrkan att nu självständigt utreda kyrkovalets tekniska genomförande så att de röstandes valhemlighet effektivt skyddas. Detta kan utgöra ett led i en allsidig valutredning.

Utredningen bör genomföras av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Denna bör överväga hur de kyrkliga valen kan förenklas så att de kan genomföras till väsentligen lägre kostnad, få sin bas i de lokala valen i församlingarna genom ett indirekt valsätt till kyrkomötet och därmed stå i överensstämmelse med vad som uttrycks i lagen om Svenska kyrkan nämligen att kyrkan framträder som församlingar och stift. Vanföreställningen att Svenska kyrkan fortsatt är ett statskyrkoliknande samfund bör inte främjas av valsystemet.

Genom remissförfarandet kommer församlingarnas och stiftens meningar att kunna tillvaratas. När kyrkostyrelsen återkommer till kyrkomötet finns förutsättningar till en reform som är väl förberedd.

Lund den 29 juli 2017

Nils Gårder (POSK)